

Satakunnan TE-toimiston lausunto työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntöön: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden väliaikaista järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Satakunnan TE-toimisto on valmistellut tätä lausuntoa yhteistyössä Satakunnan ELY-keskuksen ja Satakuntaliiton kanssa. Lausunto on käsitelty Satakuntaliiton maakuntauudistuksen väliaikaisen valmistelutoimielimen (nk. VATE) kokouksessa 5.4.2018.

Esityksen perustavoitteena on muuttaa lakia julkisista työvoima- ja yrityspalveluista siten, että työ- ja elinkeinoviranomaisten lisäksi myös palveluntuottajat voisivat haastatella työnhakijoita, arvioida työnhakijan palvelutarpeen sekä laatia työllistymissuunnitelman yhdessä työnhakijan kanssa. Esitetyillä muutoksilla valmistaudutaan maakunta- ja kasvupalvuuudistuksen voimaantuloon.

Esitetyt säädösmuutokset liittyvät palveluntuottajien muuttuvaan rooliin työvoimapalveluprosessien tuottamisessa pitkälti siten, että työ- ja elinkeinoviranomaiset ovat edelleen ennen maakuntauudistusta vastuussa viime kädessä palvelujen toteutumisesta, asiakkaiden töihin ja palveluihin ohjaamisesta sekä työttömyysturvan seuraamusten käsittelystä.

Palveluntuottajille säädetään määriteltyjä oikeuksia/mahdollisuuksia ja velvollisuuksia, jotka täsmentyvät palveluntuottajien kanssa tehtävissä hankintasopimuksissa. Palveluprosessien siirtämisen alkuvaiheessa näiden palveluntuottajien kouluttaminen ja palvelujen ohjaaminen tulevat viemään työ- ja elinkeinohallinnon työaikaa ja resursseja erittäin paljon. TE-toimisto tekisi esityksen mukaan edelleen päätökset mm. palkkatuesta ja työttömyysturvalla tapahtuvasta omaehtoisesta opiskelusta sekä päättää työttömyysturvaa koskevista seuraamusasioista. Työ- ja elinkeinoviranomaisten paikallis- ja aluehallinnon tulee organisoida toiminnan ohjaus, asiakasohjaus ja päätöksentekoprosessit niin, että prosessit ovat asiakkaiden kannalta mahdollisimman joustavia ja palveluista on asiakkailla tietoa sekä neuvontaa ja ohjausta saatavilla. Näihin haasteisiin ja odotuksiin vastaaminen edellyttää riittäviä resursseja.

TE-toimistolla säilyy myös edelleen verkkopalveluiden kautta annettavien asiakasilmoitusten seuranta. Asiakkaalla on siis vastuuvirkailija TE-toimistossa sekä palveluntuottaja, mikä tuottavuuden ja tiedonkulun näkökulmista voi olla

problemaattista ja näyttäytyä asiakkaalle ylimääräisenä byrokratiana ja epätietoisuutena siitä, että missä hän itse asiassa on asiakkaana.

Nykyisessäkin tilanteessa eri palvelutuottajien, hankkeiden, vapaaehtoistyön, oppilaitosten kuntien ja valtiohallinnon ja muiden tahojen pilotit ym. kokeilut aiheuttavat koordinaatio-ongelmia ja tiedonkulun vaikeutta ja asiakkaille tarjotut palvelut ja valikoima ovat hankalasti löydettäviä, joten uusien palvelukokonaisuuksien ja -prosessien ymmärrettäväksi tekeminen sisältää paljon tiedotuksellisia haasteita.

Palveluntuottajilla tulisi olla käytössään asiakastietojärjestelmä, mutta mieluiten niiden työnhakijoiden tietojen osalta, jotka osallistuvat palveluntuottajan palveluihin. Näin vältettäisiin tietosuojan ja kilpailun vääristämiseen mahdollisesti johtavia ongelmia. Lisäksi palveluntuottajilla tulisi olla käytössään nykyisen kaltainen Taimi –internetportaali (tai vastaava), josta on monipuolisesti löydettävissä hallinnon tiedotteita, palvelukuvauksia ja säädöksiä sekä muita ohjeistuksia.

Eräitä yksittäisiä huomioita ja kysymyksiä esitetyistä säädösmuutoksista

Lakiluonnoksessa työnhakijan työnhaku lakkaa kahdessa tilanteessa eli joko työnhakija hakija ilmoittaa, ettei enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai työnhakija ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin. Jatkossa ei siis tarvitsisi asioida TE-toimistossa toimiston määrittelemällä tavalla, vaan työnhakija voi pitää työnhakua voimassa olematta yhteydessä TE-toimistoon. Työttömyysetuus voi katketa, mutta ei työnhaku (vrt työttömyysturvalain muutosesitys 2 luku 1 §). Tätä perustellaan normienpurulla ja sillä, että työttömyysturvan katkaiseminen on viranomais toimintaa jolloin katkaisemisesta ”perinteisissä” tapauksissa palveluntuottajien asiakkaiden kohdalla olisi turhan raskas toimenpide hallinnollisesti. Työnhaku voi näin ollen jäädä voimaan määräämättömäksi ajaksi esim. silloin kun hakija menee töihin, eikä ilmoita haluavansa päättää työnhakua. Tämä muutos aiheuttaa todennäköisesti lisää tilastollista työttömyyttä.

Työttömyysturvalain 11 lukuun tulisi uusi 4 b pykälä, jossa säädettäisiin palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa sellaisista asioista TE-toimistoon, joista voisi olla työttömyysetuus seuraamuksia. Tämä ikään kuin valvonta- tai ilmoittamisrooli on uudenlainen asia monille palveluntuottajille ja voi yrityksen ansaintalogiikan näkökulmasta olla asia jota halutaan vältellä, vaikka siihen olisivat perusteet olemassa. Toisaalta palveluntuottajien välillä voi olla tämän asian omaksumisen osalta suuriakin eroavuuksia, mikä asiakkaiden yhdenvertaisen ja tasapuolisen kohtelun osalta saattaa muodostua ongelmaksi.

Jos asiakkaan palvelutarpeen arviointi on palveluntuottajalla, joka myös itse tuottaa palvelua jollekin asiakasryhmälle, niin miten varmistetaan, että asiakkaan palvelutarpeen muuttuessa ao. palveluntuottaja arvioi palvelutarpeen muuttumisen objektiivisesti. Käytännössä raha liikkuu asiakkaan mukana ja ansaintalogiikka saattaa myös vaikuttaa näissä tilanteissa.

TE-toimisto antaa tarvittavat työvoimapolitiittiset lausunnot asiakkuuden kuluessa. Miten varmistetaan että palveluntuottaja on antanut riittävästi informaatiota työttömyysturvasta ohjatessaan asiakasta? Esimerkiksi palveluntuottaja ohjaa asiakkaan kolutukseen, jota ei voida katsoa sivutoimiseksi tai tukea työttömyysetuudella nk. omaehtoisena koulutuksena. Myös ns. innovatiiviset ratkaisut, joita palveluntuottaja kehittää, saattavat olla työttömyysturvan näkökulmasta ongelmallisia.

Työttömyysturvalain 1 luvun 3 §:stä poistuu hakijan yleisenä velvollisuutena antaa ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset työviranomaiselle. Työttömyysturva-asioiden ratkaisu edellyttää kuitenkin jatkossakin näiden asioiden selvittämistä.

Lain 2 luku 7-8 § suunnitelman sopivat palveluntuottaja ja asiakas. TE-toimisto kuitenkin ryhtyisi toimiin, mikäli asiakas ei ilmoita verkkopalvelussa toimien toteutumisesta. Pitäisikö olla niin, että palveluntuottaja ja asiakas keskenään tarkistavat toimien toteutumisen ja vasta sen jälkeen TE-toimisto ryhtyisi asiaa selvittämään?

Miten työ- ja elinkeinohallinto käytännössä valvoisi palveluntuottajan kokeilun tai valmennuksen laatua, sisältöä yms. (mm. 4 luku 7 ja 8 §) jotta voisi purkaa tällaisen sopimuksen, jossa ei noudatettaisi työturvallisuutta tai olisi kyse kilpailuedusta. Nyt asian valvontaan kiinnitetään huomio sopimusta tehtäessä ja myös niin, että TE-toimiston asiantuntija on yhteydessä kokeilun aikana "omaan" asiakkaaseensa seurattessaan palvelun tavoitteiden toteutumista.

Palveluntuottaja ja asiakas voivat suunnitella koulutusta, jota ajatellaan tuettavan työttömyysetuudella. Tilanteessa saattaa käydä niin että on suunniteltu koulutusta joka ei säädösten ja soveltamisohjeiden näkökulmasta täytä tuettavien opintojen kriteereitä. Palveluntuottaja voi antaa asiakkaalle "lupauksen", jonka ehkä TE-toimisto kieltää.

Ammatinvalinta- ja uraohjauspalvelun avaaminen markkinoille ilman tarkemmin määriteltyjä kriteerejä voi tuottaa laadultaan epätasaista palvelua tarjolle asiakkaille. Nykyisissä työvoimapalvelujen ammatinvalinta- ja uraohjauksen palveluissa psykologit tekevät monialaista palveluntarve-arviointia kuten oppimisen, motivaation, soveltuvuuden arviointi, testien käyttö, terveystekijöiden vaikutukset liittyen työelämään ja koulutuksen vaatimuksiin.

Juhani Sundell

Johtaja

